

10-asis

INTOSAI-P

Meksiko deklaracija dėl
AAI nepriklausomumo

INTOSAI

INTOSAI principai parengti
Tarptautinės aukščiausiųjų audito
institucijų organizacijos (INTOSAI)
kaip INTOSAI profesinių nutarimų
sistemos dalis. Daugiau
informacijos galima rasti adresu
www.issai.org

INTOSAI

INTOSAI 2019 m.

- 1) Anksčiau žinoma kaip 1-asis TAAIS „Meksiko deklaracija dėl AAI nepriklausomumo.
- 2) Deklaracija patvirtinta 2007 m.
- 3) Preambulė pakeista 2018 m.
- 4) Sukūrus INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP), dokumentas pervadintas 10-uoju INTOSAI-P ir 2019 m. atliki redakciniai pakeitimai.

10-asis INTOSAI-P yra skelbiamas visomis oficialiomis INTOSAI kalbomis: anglų, arabų, ispanų, prancūzų ir vokiečių.

PRATARMĖ

1977 m. Limos deklaracija buvo pirmasis INTOSAI dokumentas, kuriame išsamiai išdėstyta aukščiausiosios audito institucijos (AAI) nepriklausomumo svarba, primenant INTOSAI nariams, kad AAI gali būti objektyvios ir veiksmingos tik tuo atveju, jei jos yra nepriklausomos nuo audituojamo subjekto ir yra apsaugotos nuo išorės įtakos. Buvo nustatyta kryptis, ir vėlesniais metais nepriklausomumo tema nagrinėta įvairiuose INTOSAI renginiuose.

44-ajame INTOSAI Valdymo tarybos posėdyje Montevidėjuje, Urugvajuje, buvo sudaryta specialioji darbo grupė, kuriai iš pradžių vadovavo mano pirmtakas. Darbo grupei buvo pavesta išnagrinėti AAI nepriklausomumą ir pasiūlyti būdus, kaip šią sritį iš tikrųjų patobulinti.

AAI nepriklausomumo darbo grupė baigė darbą ir 2001 m. kovo 31 d. paskelbė galutinę ataskaitą. Savo pranešime darbo grupė pateikė aštuonis pagrindinius AAI nepriklausomumo principus. Ataskaitos preambulėje pirmininkas priminė AAI, kad jos atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad vyriausybės atsiskaitytų už viešųjų lėšų naudojimą, ir kad jos gali pateikti nepriklausomą požiūrį į viešojo sektoriaus valdymo kokybę. Kaip dabartinė pirmininkė kartoju, kad tai vis dar aktualu ir šiandien, ypač atsižvelgiant į didėjantį visuomenės priežiūros ir atskaitomybės poreikį.

Viena iš darbo grupės rekomendacijų buvo įsteigti pakomitetį, kuris skatintų AAI nepriklausomumą ir parengtų gaires AAI. 2001 m. tapau šio pakomitečio, sudaryto iš darbo grupės narių AAI, pirmininke. Pakomitetį sudarė šios šalys: Austrija, Antigva ir Barbuda, Kamerūnas, Egiptas, Portugalija, Saudo Arabija, Švedija, Tonga ir Urugvajus. Pirmas dalykas, kurį pakomitetis buvo paprašytas padaryti, – įvertinti nepriklausomumo parametrus, kartu atsižvelgiant į skirtingus režimus ir teisine sistemas.

Nuo 2001 iki 2004 m. pakomitetis dirbo su taikymo nuostatomis (pavyzdžiais), kurios paaiškintų, ką reiškia AAI nepriklausomumas. Siekiant įvertinti, kaip AAI laikosi aštuonių pagrindinių principų, buvo atlikta apklausa. JT / INTOSAI seminare Vienoje (Austrija) 2004 m. daugelis dalyvavusių AAI vadovų išsamiai diskutavo apie AAI nepriklausomumą.

Nuo 2004 m. pakomitetis rengė AAI nepriklausomybės chartiją ir parengė aštuonių pagrindinių principų įgyvendinimo gaires, atsižvelgiant į skirtingus AAI tipus. Išsamios konsultacijos su AAI labai prisidėjo prie dokumentų kokybės.

Turiu garbės pranešti, kad pakomitetis baigė savo darbą. Norėčiau padėkoti jo nariams už jų pastangas ir atsidavimą, taip pat visoms AAI, prisidėjusioms prie mūsų darbo.

Nepriklausomybės pakomitečio pirmininkė
Sheila Fraser, FCA

TURINYS

MEKSIKO DEKLARACIJA DĖL AAI NEPRIKLAUSOMUMO	6
PREAMBULĖ	6
BENDROSIOS NUOSTATOS	7
1 PRINCIPAS	7
2 PRINCIPAS	8
3 PRINCIPAS	8
4 PRINCIPAS	9
5 PRINCIPAS	9
6 PRINCIPAS	10
7 PRINCIPAS	10
8 PRINCIPAS	11

1

MEKSIKO DEKLARACIJA DĖL AAI NEPRIKLAUSOMUMO

PREAMBULĖ

Jungtinių Tautų (JT) Generalinė Asamblėja 2011 m. rezoliucijoje Nr. 66/209 ir 2014 m. rezoliucijoje Nr. 69/228 pripažino svarbų aukščiausiųjų audito institucijų (AAI) vaidmenį skatinant viešojo administravimo efektyvumą, atskaitomybę, veiksmingumą ir skaidrumą, tai padeda pasiekti nacionalinius plėtros tikslus ir prioritetus, taip pat tarptautiniu mastu suderintus plėtros tikslus.

Adis Abebos vystymosi finansavimo veiksmų darbotvarkėje, patvirtintoje 2015 m. JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija Nr. 69/313, valstybės narės įsipareigoja stiprinti nacionalinius kontrolės mechanizmus, tokius kaip aukščiausiosios audito institucijos, ir skatinti vietinių viešųjų išteklių mobilizavimą ir veiksmingą naudojimą.

Šis pažadas išplaukia iš to, kad rezoliucijoje Nr. 69/228 aiškiai pripažįstamas AAI vaidmuo skatinant vyriausybės atskaitomybę už išteklių naudojimą ir jų darbą siekiant plėtros tikslų. Užtikrinant, kad AAI gali įgyvendinti šį siekį, dokumente valstybės narės raginamos deramai įvertinti AAI nepriklausomumą ir gebėjimų stiprinimą, atsižvelgiant į jų nacionalines institucines struktūras.

Suvokiant, kad nepriklausomumas turėtų išlikti svarbiausiu visų AAI tikslu, rezoliucijose taip pat raginama valstybės narės laikytis jų nacionalinių institucinių struktūrų, 1977 m. Limos deklaracijos dėl audito principų gairių ir 2007 m. Meksiko deklaracijos dėl AAI nepriklausomumo, kuri:

Meksike įvykęs XIX Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) kongresas, atsižvelgdamas į tai, kad:

Tvarkingas ir efektyvus valstybės lėšų ir išteklių naudojimas yra viena iš svarbiausių tinkamo valstybės finansų valdymo bei rezultatyvių valdžios institucijų sprendimų prielaidų.

1-ajame INTOSAI-P *Limos deklaracijoje* (dėl audito principų gairių) skelbiama, kad AAI gali atlikti savo užduotis tik būdamos nepriklausomos nuo audituojamų subjektų ir apsaugotos nuo išorinio poveikio.

Siekiant šio tikslo, būtina sveikos demokratijos sąlyga, kad kiekvienoje valstybėje būtų AAI, kurios nepriklausomumą garantuotų įstatymas.

Limos deklaracijoje pripažįstama, kad valstybės institucijos negali būti visiškai nepriklausomos, joje taip pat pripažįstama, kad AAI turėtų turėti veiklos ir organizacinį nepriklausomumą, kad galėtų vykdyti savo įsipareigojimus.

Taikydamos nepriklausomumo principus, AAI gali įgyti nepriklausomumą įvairiomis priemonėmis, naudodamos įvairius saugiklius.

Deklaracijoje nurodytos taikymo nuostatos tik iliustruoja šiuos principus ir yra laikomos nepriklausomos AAI idealiais siekiais. Pripažįstama, kad šiuo metu jokia AAI neatitinka šių taikymo nuostatų, todėl pridedamose gairėse pateikiamos ir kitos gerosios praktikos nepriklausomumui įgyti.

» NUTARIA

Priimti, išspausdinti ir išplatinti dokumentą, pavadintą „Meksiko deklaracija dėl nepriklausomumo“.

BENDROSIOS NUOSTATOS

Aukščiausiosios audito institucijos paprastai pripažįsta aštuonis pagrindinius principus, kylančius iš Limos deklaracijos ir XVII INTOSAI kongreso (Seule, Korėjoje) metu priimtų sprendimų, kaip esminius tinkamo viešojo sektoriaus audito reikalavimus.

1 PRINCIPAS

Tinkamos ir veiksmingos konstitucinės, statutinės ir teisinės sistemos buvimas ir šios sistemos nuostatų taikymas *de facto*

Reikalingi teisės aktai, išsamiai reglamentuojantys AAI nepriklausomumo mastą.

2 PRINCIPAS

AAI vadovų ir narių (kolegialiose institucijose) nepriklausomumas, įskaitant kadencijos saugumą ir teisinį imunitetą, įprastai atliekant savo pareigas

Taikomuose teisės aktuose nustatytos AAI vadovo ir kolegialių institucijų narių skyrimo, pakartotinio skyrimo, įdarbinimo, atstatydinimo ir išėjimo į pensiją sąlygos, kai jie yra:

- paskirti, pakartotinai paskirti arba atstatydinti laikantis procedūrų, užtikrinančių jų nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios (žr. 9030-ąsias GUID „Su AAI nepriklausomumu susijusi geroji praktika“);
- skiriami pakankamai ilgai ir nustatytai kadencijai, kuri leidžia jiems vykdyti savo įgaliojimus, nebijant atsakomųjų veiksmų;
- apsaugoti nuo bet kokio persekiojimo už ankstesnį ar dabartinį veiksma, kuris atliktas įprastai vykdant savo pareigas.

3 PRINCIPAS

Pakankamai platūs įgaliojimai ir visiška veiksmų laisvė, vykdant AAI funkcijas

AAI turėtų turėti įgaliojimus audituoti:

- valstybės finansų, išteklių ar turto naudojimą nepriklausomai nuo jų gavėjo teisinio statuso;
- vyriausybės arba viešojo sektoriaus subjektų pajamų surinkimą;
- vyriausybės ar viešojo sektoriaus subjektų ataskaitų teisėtumą ir tvarkingumą;
- finansų valdymo ir atskaitingumo kokybę;
- vyriausybės ir viešojo sektoriaus subjektų veiklos ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą.

Išskyrus atvejus, kai tą konkrečiai nurodo teisės aktai, AAI neaudituoja vyriausybės ar viešojo sektoriaus subjektų politinių sprendimų, o apsiriboja politinių sprendimų įgyvendinimo auditu.

Laikydamosi teisės aktų leidėjo priimtų įstatymų, reglamentuojančių jų veiklą, AAI yra laisvos nuo teisės aktų leidėjo arba vykdomosios valdžios nurodymų ar kišimosi į:

- audito klausimų pasirinkimą;
- auditų planavimą, programų rengimą, atlikimą, ataskaitų rengimą ir tolesnių veiksmų auditą;
- institucijos veiklos organizavimą ir valdymą;
- sprendimų vykdymo kontrolę, jeigu poveikio priemonių taikymas yra jų įgaliojimų dalis.

AAI neturėtų niekaip dalyvauti arba sudaryti įspūdį, kad dalyvauja, valdant audituojamas organizacijas.

AAI turėtų užtikrinti, kad jų darbuotojai nepalaikytų pernelyg artimų santykių su audituojamais subjektais, kad galėtų išlikti objektyvūs ir atrodyti nešališki.

AAI turi turėti visišką veiksmų laisvę vykdydamos savo pareigas, bendradarbiauti su valstybės ar viešaisiais subjektais, kurie siekia gerinti valstybės lėšų naudojimą ir valdymą.

AAI turi taikyti tinkamus veiklos ir audito standartus bei etikos kodeksą, parengtą vadovaujantis INTOSAI, Tarptautinės apskaitininkų federacijos ar kitų pripažintų standartus rengiančių organizacijų oficialiais dokumentais.

AAI turi teikti metines veiklos ataskaitas teisės aktų leidėjui ir kitoms valstybinėms institucijoms, kaip nustatyta konstitucijoje, įstatuose ar teisės aktuose, ir jos turi būti skelbiamos viešai.

4 PRINCIPAS

Neribojama prieiga prie informacijos

AAI turi turėti atitinkamus įgaliojimus laiku, nevaržomai, tiesiogiai ir laisvai gauti bet kuriuos reikiamus dokumentus ir informaciją, kad galėtų deramai vykdyti įstatymais jai nustatytas pareigas.

5 PRINCIPAS

Teisė ir pareiga teikti savo veiklos ataskaitas

AAI neturėtų būti varžomos teikti savo darbo rezultatų ataskaitas. Pagal įstatymuose nustatytus reikalavimus jos turėtų pateikti ne mažiau kaip vieną metinę audito darbo rezultatų ataskaitą.

6 PRINCIPAS

Laisvė spręsti dėl audito ataskaitų turinio, jų skelbimo ir sklaidos laiko

AAI gali laisvai nuspręsti dėl savo audito ataskaitų turinio.

Savo audito ataskaitose AAI gali laisvai teikti pastabas ir rekomendacijas, jei reikia, atsižvelgdamos į audituojamo subjekto nuomonę.

Teisės aktuose nustatyti minimalūs AAI audito ataskaitų reikalavimai ir, kai reikia, konkretūs atvejai, kai teikiama oficiali audito nuomonė arba atliekamas sertifikavimas.

AAI gali pačios nuspręsti, kada pateikti audito ataskaitas, išskyrus tuos atvejus, kai konkrečius ataskaitų teikimo reikalavimus nustato teisės aktai.

AAI gali vykdyti konkrečius įstatymų leidėjų, kurios nors jų komisijos arba vyriausybės pageidavimus dėl tyrimo ar audito atlikimo.

AAI gali laisvai skelbti ir platinti savo ataskaitas, jeigu jos tinkamai įformintos arba pateiktos atitinkamai institucijai, kaip nustatyta įstatymuose.

7 PRINCIPAS

Veiksmingas AAI rekomendacijų įgyvendinimo kontrolės mechanizmas

AAI, kai reikia, teikia savo ataskaitas teisės aktų leidėjui, vienai iš jo komisijų arba audituojamo subjekto valdybai, kad būtų galima atlikti konkrečių rekomendacijų peržiūras ir imtis tolesnių veiksmų trūkumams pašalinti.

AAI turi savo vidaus rekomendacijų stebėsenos sistemą, užtikrinančią, kad audituojami subjektai tinkamai atsižvelgtų į auditorių, įstatymų leidėjų, vienos iš jų komisijos arba audituojamų subjektų valdymo organų pastebėjimus ir rekomendacijas.

AAI, kai reikia, teikia savo stebėjimo po audito ataskaitas įstatymų leidėjams, vienai iš jų komisijų arba audituojamo subjekto valdymo organams susipažinti ir imtis atitinkamų veiksmų net ir tais atvejais, kai AAI turi pakankamai teisinių galių stebėjimui po audito atlikti arba poveikio priemonėms taikyti.

8 PRINCIPAS

Finansinis ir valdymo (administracinis) savarankiškumas ir pakankami žmogiškieji, materialiniai ir piniginiai ištekliai

AAI turi turėti pakankamus ir pagrįstus žmogiškuosius, materialinius ir piniginius išteklius. Vykdomoji valdžia neturėtų tiesiogiai kištis į šiuos išteklius ir jų kontroliuoti. AAI pačios valdo ir atitinkamai skirsto savo biudžetą.

Įstatymų leidėjai arba viena iš jų komisijų yra atsakinga už tinkamą AAI aprūpinimą ištekliais, būtinais jos įgaliojimams vykdyti.

AAI turi teisę tiesiogiai kreiptis į įstatymų leidėjus, jeigu ji nepakankamai aprūpinta ištekliais, būtinais jos įgaliojimams vykdyti.